

UPPSALA
UNIVERSITET

Juridiska fakultetsnämnden

Box 256
SE-751 05 Uppsala

REMISSYTTRANDE

1 (4)

2016-11-21

JURFAK 2016/66

Justitiedepartementet

Remiss av departementspromemorian Åldersbedömning tidigare i asylprocessen (Ds 2016:37)
(Ju2016/06572/L7)

Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet ställer sig positiv till en tydligare reglering av åldersbedömningar av minderåriga ensamkommande asylsökande i sig. Det föreliggande förslaget anses emellertid vara betjänt av ett antal förändringar och förtydliganden. Juridiska fakultetsnämnden finner att stor hänsyn måste tas i bedömningarna till osäkerheten i de medicinska bedömningar som står till buds, då juridiken kräver en exakthet den medicinska vetenskapen inte alltid kan erbjuda. Juridiska fakultetsnämnden menar vidare att det bör framgå tydligare av förslaget att medicinsk åldersbedömning inte är obligatorisk och godtagbara skäl till att neka sådan undersökning inte enbart ska vara hälsorelaterade. Juridiska fakultetsnämnden ifrågasätter vidare att tillfälliga beslut om ålder blir gällande omedelbart och förordar istället att detta sker efter att ett eventuellt överklagande vunnit laga kraft, vilket skulle vara mer lämpligt ur rättssäkerhetssynpunkt. Juridiska fakultetsnämnden anser också att alla personer som genomgår en åldersbestämning ska ha tillgång till ett offentligt biträde, med hänsyn till de genomgripande konsekvenser ett sådant beslut får för den enskilde.

Allmänna synpunkter

I promemorian föreslås att åldersbedömning av ensamkommande asylsökande personer som uppger sig vara under 18 år ska ske tidigare under asylprocessen än vad som idag är fallet. De metoder som diskuteras i förslaget är företrädesvis så kallad medicinsk åldersbedömning. De metoder som används för detta i Sverige idag är både radiologiska och icke-radiologiska. Medicinsk åldersbestämning är kontroversiellt på grund av osäkerheten i exakthet i de metoder som idag står till buds, vilket gör att det föreligger en risk att barn bedöms vara över 18 år och därmed vuxen, eller tvärtom. Det föreligger således en vetenskaplig osäkerhet gällande dessa metoder och de-

ras tillförlitlighet.¹ Tillförlitlighet är av högsta vikt i dessa ärenden då ett beslut om ålder får stora konsekvenser för den enskilde, särskilt om det handlar om ett barn som felaktigt bedöms vara vuxen och därmed inte får rätt till en gode man, rätt till särskilt boende, rätt till skolgång och hälsovård. Att felaktigt betraktas som vuxen innebär också en nackdel för barnet gällande såväl själva bedömningen av asylskäl (med hänsyn till s.k. barnspecifika skäl för förföljelse) som möjligheter till internflykt och verkställighet av av- och utvisningar. Medicinsk åldersbedömning och de metoder som används för detta kan vidare anses kontroversiellt ur ett etiskt perspektiv. Det kan nämnas i sammanhanget att Advokatsamfundet tidigare avrått sina ledamöter från att medverka till att deras klienter genomgår en medicinsk åldersbedömning utan att synnerliga skäl för detta föreligger.² Mot denna bakgrund är det av stor vikt att det dels finns ett adekvat vetenskapligt underlag för de metoder som används vid åldersbedömning (medicinsk och icke-medicinsk), dels att resultaten av dessa åldersbedömningar med tanke på deras begränsade exakthet betraktas med försiktighet i asylprocessen; i synnerhet i samband med bevisvärdering (jfr artikel 25.5 i asylprocedurdirektivet³). Svårigheterna för jurister att rätt förstå medicinska bedömningar och värdera deras betydelse i bevishänseende bör också beaktas.⁴ Dessa aspekter skulle kunna framhållas tydligare i förslaget.

Synpunkter på i vilka fall åldersbestämning blir relevant att begära

I promemorian föreslås att åldersbestämning ska ske så snart som möjligt om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år men det samtidigt inte är uppenbart att den sökande har fyllt 18 år. Ett tillfälligt beslut om ålder ska fattas och detta beslut ska gälla omedelbart. Beslutet är överklagbart. Det är här värt att framhålla att även om det enligt en migrationsrättslig grundprincip⁵ är den sökande som har den huvudsakliga bevisbördan i ett asylmål samt att denne ska göra allt vad hen kan för att underbygga sina uppgifter genom tillgänglig bevisning samt att i förekommande fall kunna ge tillfredsställande förklaringar till varför sådan saknas, så gäller principen om *benefit of the doubt* även i fråga om fastställande av identitet och ålder. Då majoriteten av de ensamkommande asylsökande barn som kommer till Sverige idag inte har handlingar som på ett sätt som accepteras av svenska myndigheter anses bekräfta deras angivna ålder blir det i stället fråga om barnet på annat sätt kan göra sin ålder sannolik på ett tillfredsställande sätt, exempelvis genom muntliga uppgifter eller annan dokumentation inhämtad från hemlandet. Om så är fallet bör inte en medicinsk åldersbestämning vara relevant. I promemorian anges förvisso att det inte är fråga om att införa ett krav på att ålder alltid ska göras sannolik genom en medicinsk åldersbestämning (s 22). Av försla-

¹ Jfr Gregor Noll 'Junk Science? Four Arguments against the Radiological Age Assessment of Unaccompanied Minors Seeking Asylum' (2016) 28 *International Journal of Refugee Law* 234.

² Se Advokatsamfundets styrelses Vägledande uttalande angående medicinska åldersbedömningar i asylärenden, cirkulär nr 21/2015.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd.

⁴ jfr Noll (n 1).

⁵ Jfr UNHCRs Handbok om fastställande av flyktingars rättsliga ställning, punkt 195-204.

get i sin helhet kan det dock framstå som att så är fallet, och ytterligare förtydliganden vore således lämpligt.

Synpunkter på tidpunkt för åldersbestämning och effekten av tillfälliga beslut
Att beslutet ska fattas tidigt i processen och få omedelbar verkan även om det överklagas till migrationsdomstol kan få allvarliga konsekvenser för den asylsökande i det fall den sökande felaktigt bedömts vara vuxen. Barnet förlorar då eller inte kommer i åtnjutande av de särskilda regler och rättigheter som tillkommer minderåriga i asylprocessen (god man, särskilt boende, rätt till utbildning m.m.). Med hänsyn till dessa för den enskilde allvarliga konsekvenser framstår det som mindre lämpligt att beslutet får omedelbar verkan. En lämpligare ordning vore snarare att beslutet fick effekt då ett eventuellt överklagande prövats av migrationsdomstolen. Detta skulle bidra till rättssäkerheten kring åldersbestämningar, viktigt inte minst med tanke på de ovan nämnda tveksamheterna kring tillgängliga metoder. Denna typ av mål skulle rimligtvis kunna ges förtur hos migrationsdomstolarna, för att inte försena asylprocessen i alltför stor omfattning. Alternativt bör möjligheten till inhibition av beslutet utvecklas då detta är ärenden då den sökande får anses kunna lida betydande skada (jfr s. 26). Vidare kan det vara lämpligt att överväga om det inte vore lämpligt att frågan om åldersbestämning i så stor utsträckning som möjligt klargjordes i första instans, något som förslaget inte tycks betona (jfr s. 26-27 där det framhålls att "den omständigheten att ett tillfälligt beslut om ålder är föremål för prövning i domstol inte utgör hinder för Migrationsverket att fatta ett slutligt beslut i ärendet om uppehållstillstånd").

Synpunkter på konsekvenser av att neka till en medicinsk åldersbestämning
Av förslaget framgår att det inte är ett tvång för den sökande att genomgå en medicinsk åldersbestämning och att det krävs skriftligt samtycke från den asylsökande för att en sådan bedömning ska kunna genomföras. Samtidigt framhålls det i förslaget att skälen till att vägra medverka till en sådan bedömning måste vara "godtagbara" (s. 24) och att det är Migrationsverket som ska ta ställning till om så är fallet. Exempel på godtagbara skäl anges vara att den sökandes fysiska eller psykiska hälsotillstånd gör att en sådan undersökning inte är lämplig, vilket gör utrymmet för vad som anses godtagbart begränsat. Med hänsyn till att metoderna för medicinsk åldersbestämning är omtvistade gällande så väl tillförlitlighet som etisk lämplighet bör rimligtvis fler skäl än de som rör den sökandes hälsotillstånd kunna beaktas och vägas in.

Synpunkter på tillgång till offentligt biträde

I förslaget anges att i de fall ett offentligt biträde är förordnat för den minderåriga asylsökande så kan biträdet företräda den sökande även i frågan om ålder hos Migrationsverket såväl som i domstol. Då beslut om ålder kan ha mycket stor betydelse för den sökande i såväl som efter asylprocessen bör den sökande av rättssäkerhetsskäl ha tillgång till ett offentligt biträde, om sådant inte redan tidigare är förordnat rörande frågan om uppehållstillstånd.

UPPSALA
UNIVERSITET

REMISSYTTRANDE

4 (4)

2016-11-21

JURFAK 2016/66

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av docent Rebecca Thorburn Stern. Yttrandet har på delegation avgivits av Juridiska fakultetens dekanus, professor Mattias Dahlberg.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mattias Dahlberg', with a stylized flourish at the end.

Mattias Dahlberg